

Eusko Jaurlaritzaren aurrekontuak 2023

Ez zaie gizarte-beharrei
erantzuten

2022ko azaroa

www.ela.eus

ELA
EUSKAL SINDIKATUA

AURKIBIDEA

1. Sarrera	3
2. 2021eko aurrekontu politikaren analisisa.....	4
3. 2022ko aurrekontu politikaren analisisa.....	6
4. 2023ko aurrekontu proiektuaren balorazioa.....	8
5. Ondorioak.....	18
6. Proposamenak.....	19

1. SARRERA

Eusko Jaurlaritzaren 2023rako aurrekontu-proiektua egonkortzaile gisa jardun beharko luke zailtasunak dituzten pertsona guztiei laguntzeko eta kalitatezko zerbitzu publikoak bermatzeko. Batez ere ziurgabetasunez betetako egoera honetan. Zentzu horretan, batetik, arlo ekonomikoaren egoera aipatu behar genuke eta bestetik, gastu sozialean inbertsio falta, biztanleriaren beharrezanean erantzuteko partida ezberdinen aurreko urteetako hazkunde txikiaren ondorioz.

Arlo ekonomikoari dagokionez, bi gauza aipatu behar dira: batetik, prezioen igoera orokorra eta soldaten geldialdia; eta, bestetik, BPGren dezelerazioa, epe ertainean atzeraldi ekonomikoa ekar dezakeena. KPlaren igoerari dagokionez, 2021eko martxoan hasi zen, eta urte bereko abenduan % 6,5era iritsi zen. 2022an, prezioen igoeraren zifra errekorrak ikusi ahal izan ditugu, azken hilabeteetan pixka bat jaitsi direnak. Hala ere, azpiko inflazioak gehieneko mailetan jarraitzen du. Aurtengo eta datorren urterako aurreikuspenek inflazioa pixka bat murriztuko dela adierazten dute, baina Europako Banku Zentralaren helburua baino askoz handiagoa izaten jarraituko du (% 2). Igoera horren eta soldatak ez eguneratzearen ondorioz, erosteko ahalmena nabarmen galtzen ari da, bereziki, errenta txikiak dituzten pertsonen artean.

BPGari dagokionez, 2021etik egin diren aurreikuspen guztiak beherantz berrikusi dira. Aurtengo iraileko egoera eta joan den abendukoa oso desberdinak dira. Europako Batzordearen udazkeneko azken txostenaren arabera, Euroguneko BPGa % 3,2ko hazkundearekin amaituko da urtea, EAEn % 4,2koa izango da, baina ekonomia moteldu egingo da 2023an, Eurogunean % 0,3raino eta EAEn % 2,1eraino (EJren kalkuluak).

Egoera sozialari dagokionez, gogora dezagun pandemiak ondorio kaltegarriak eragin zizkiela herritar gehienei, eta desberdintasunak nabarmen areagotu ziren. Aurreko aurrekontuen ezaugarri nagusia izan zen ez zela inbertsiorik egin osasunean, hezkuntzan eta funtsezko beste sektore batzuetan. Iaz hori egiaztatu ahal izan genuen, 2020ko aurrekontuaren likidazioarekin. Diru-sarrerak aurrekontuan jasotakoa baino askoz handiagoak izan ziren, baina gastuak ez ziren handitu, eta, horri esker, gerakin handiarekin amaitu zen urtea.

Horretaz gain, gogoratu behar da 2023rako arau fiskalak etenda daudela oraindik. Hau da, administrazioek ez dituzte urte horietarako defizit publikoaren eta zor publikoaren mugak bete behar, BPGaren % 3 eta % 60koak zirenak, hurrenez hurren, ezta gastu-araua ere. Gainera, proiektuak Berreskuratze eta Erresilientzia Mekanismoaren (BEM) Europako funtsak txertatzen ditu lehen aldiz diru-sarreraren aurrekontuan, Next Generation EU (NGEU) paketearen barruan. Funtsen erregelamenduak ezartzen duenez, ez dira erabili behar aurrekontu arrunta estaltzeko, aurrekontuaz gain inbertsio gehigarriak egiteko baizik (gehigarritasun-printzipioa). Horregatik kendu egin dira diru-sarreraren eta gastuen partidetatik.

Beraz, txosten honetan 2021, 2022 eta 2023ko aurrekontu-politikak jorratuko dira. 2021erako aurrekontuaren likidazioa dugu, eta, horregatik, zehatz-mehatz ezagutuko dugu urteko benetako gastua eta diru-sarrera. 2022rako, itxiera aurreikuspena dugu, eta 2023rako, Ekonomia eta Ogasun Sailak aurkeztutako proiektuaren balorazioa egingo dugu.

2. 2021EKO AURREKONTU POLITIKAREN ANALISIA

2021eko aurrekontu-proiektuaren azterketan, Eusko Jaurlaritzak egindako 2020ko aurrekontu-politikaren balorazioa egin genuen. Bertan, urtean zehar izan genuen propaganda adierazi eta salatzen genuen, baita gastua oso gutxi hazi zela ere, testuinguru ekonomikoa eta soziala kontuan hartuta.

Azterketa hori Eusko Jaurlaritzak urtero argitaratzen duen itxiera-aurreikuspenarekin egin zen. Ohi bezala, aurreikuspen hori interesatua da, eta ez dator bat errealitatearekin. Hala ere, urtebete geroago, 2021eko aurrekontuaren likidazioa daukagu, behin betikoa, eta, beraz, jakin dezakegu zein izan zen administrazio orokorraren benetako gastua eta benetako diru-sarrerak. Jarraian, alderdi garrantzitsuenak aipatuko ditugu.

Erakunde baliabideetatik eta konpromisoetatik etorritako diru-sarrerak 2.213 milioi eurotan gehitu ziren 2021ean. Foru Aldundien ekarpenen gorakadak % 12,6ko igoera ekarri zuen, 1.211 milioi guztira. Espainiako sektore publikoan egindako transferentziek ere aurrekontuan aurreikusitakoa baino askoz gehiago ekarri zuten; zehazki, 886 milioi gehiago. Bestalde, EBrekiko finantza-harremanak 116 milioi gehiago izan ziren. Baliabide propioek ere 189 milioiko gehikuntza izan zuten.

Gehikuntza horren ondorioz, zorraren jaulkipena ez zen aurrekusitakoa bezain handia izan. Aurrekontuen likidazioaren arabera, guztira 1.165 milioi euroko zenbatekoa jaulki zen, aurrekontuan sartutako 2.552 milioien ordean, hau da, aurrekusitako zenbatekoaren erdia baino gutxiago. Horrela, 2021. urtea, BEM kenduta, 13.457 milioi euroko diru-sarrerekin itxi zen, aurrekontuan aurrekusitakoa baino % 8,2 gehiago.

2021eko aurrekontu proiektuaren eta likidazioaren diru-sarrearen taula (milioi €)

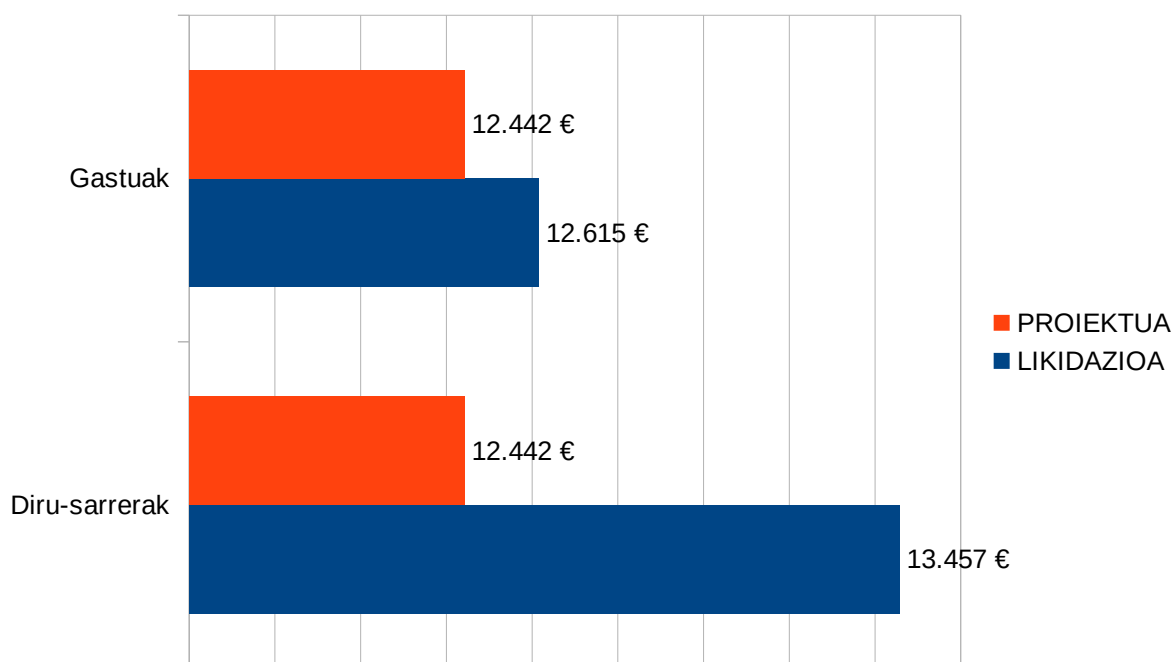
	2021 (proiektua)	2021 (likidazioa)	Aldakuntza	
Erakunde baliabideak eta konpromisoak	9.806	12.019	+2.213	+22,6%
Foru Aldundiak	9.619	10.830	+1.211	+12,6%
Finantza-harremanak Espainiako sektore publikoarekin	84	970	+886	+1.054%
Europar Batasunarekiko finantza-harremanak	102	219	+116	+114,7
Bestelakoak (baliabide propioak)	84	273	+189	+225%
Zor publikoa	2.552	1.165	-1.387	-54,3%
GUZTIRA BEM gabe	12.442	13.457	+1.015	+8,2%

Aurrekontu horretatik kanpo uzten dugu Berreskuratze eta Erresilientzia Mekanismoa (BEM), haren erregelamenduak berak ezartzen baitu funts horiek ez direla erabili behar aurrekontu arrunterako, baizik eta aurrekontuaz gain beste inbertsio batzuk egiteko (gehikuntza-printzipioa), batez ere trantsizio ekologikoari eta digitalizazioari lotutakoak. Eusko Jaurlaritzak berak, aurrekontu-proiektuaren azalpen-memorian, diru-sarrera horiek eta ohikoak bereizten ditu.

Berreskuratze eta Erresilientzia Mekanismoa	0	344	+344
---	---	-----	------

Gastuaren likidazioari dagokionez, 2021eko aurrekontu-proiektuak 12.442 milioi euroko gastua zuen guztira. 2021eko aurrekontuaren azken gastua 12.615 milioikoa izan zen MRR gabe, hau da, Eusko Jaurlaritzak aurreikusi zuena baino % 1,4 gehiago baino ez zuen gastatu. Adibidez, osasunean igoera % 4,7koa baino ez zen izan eta hezkuntzan % 2,6koa. Beraz, pandemiaren ondorioei aurre egiteko Eusko Jaurlaritzaren aurrekontua handitzea beharrezkoena zenean (haren eskumenak, funtsean, gizarte-politiketan oinarritzen dira), are gehiago nabarmendu da horri uko egin ziola, eta argi geratu da lehentasuna ahalik eta gutxien gastatzea izan zela.

2021eko aurrekontu-proiektua eta gastuen eta diru-sarreraren likidazioa (milioi €)

Iturria: ELAren Azterketa Bulegoak eginda 2021eko aurrekontu-proiektuan eta 2021eko aurrekontuen likidazioan oinarrituta

Ondorioz, aurrekontu arruntaren emaitzak 842 milioi euroko saldo positiboa utzi zuen:

$$13.457 - 12.615 = 842 \text{ milioi euro}$$

Aurreko ekitaldietako eragiketen emaitzak murriztuta (-40), 802 milioiko aurrekontu-superabita utzi zuen 2021 urteak. Zenbateko horri 2020ko diruzaintzako soberakinean zegoena gehitu behar zaio, hau da, 1.237 milioi euro. Ondoren 162 milioi, eragindako diruzaintzako gerakin kontzeptu gisa kentzen badizkiogu, 2021/12/31eko diruzaintzako gerakin erabilgarria 1.877 milioi eurotan kokatu zen.

Emaitza eta gerakina 2021 urtean (milioi €)

Aurrekontu arruntaren emaitza	842
Onartutako eskubideak	13.457
Onartutako obligazioak	-12.615
Aurreko ekitaldietako eragiketen emaitza	-40
2021EKO EKITALDIKO AURREKONTUAREN EMAITZA	802
	+
DIRUZAINZAKO GERAKINA 2020/12/31n	1.237
	=
DIRUZAINZAKO GERAKINA 2021/12/31n	2.039
	-
ERAGINDAKO DIRUZAINZAKO GERAKINA	162
	=
DIRUZAINZAKO GERAKIN ERABILGARRIA 2021/12/31n	1.877

3. 2022KO AURREKONTU POLITIKAREN ANALISIA

Aurtengo aurrekontu-politika baloratzeko, Ekonomia eta Ogasun Sailak egindako itxiera-aurreikuspena dugu. Lehen adierazi dugun bezala, behin-behineko zifrak dira, eta, beraz, azken likidazioaren aldean alda daitezke.

- **Sarrerak**

Eusko Jaurlaritzaren diru-sarrerak aurrekontu-proiektuan aurreikusitakoak baino txikiagoak izatea aurreikusten da. 13.108 milioi ezarri ziren proiektuan. Hala ere, Jaurlaritzaren itxiera aurreikuspenen arabera, zifra 12.767 milioi eurokoa izango da BEM gabe, 341 milioi euro gutxiagokoa.

Foru Aldundiek egindako ekarpenei erreparatzen badiegu, horiek baitira aurrekontuan pisu handiena dutenak (% 90,4), ikusten dugu 544 milioiko igoera aurreikusten dela aurrekontuan jasotakoarekin alderatuta, eta horrek, termino erlatiboetan, % 4,9ko hazkundera suposatzen du. Horregatik, ondorioztatzen dugu Foru Aldundien ekarpenen aurrekontua oso zuhurra izan zela 2021ean.

Aldundien ekarpenen igoserarekin batera, Espainiako sektore publikoarekiko finantza-harremanen zenbatekoak hazi egingo dira, 83 milioitik 280ra. Europar Batasunarekiko finantza-harremanen zenbatekoak, berriz, 259tik 182ra jaitsiko dira. Ondorioz, baliabide eta konpromiso instituzionalek 666 milioi euro egingo dute gora, eta 12.011 milioi eurora iritsiko dira.

Diru-sarrera horiek handitu egin direnez, Eusko Jaurlaritzak, 2021ean bezala, ez du aurrekontuan jasota zeukan zor guztia jaulki behar izan. Iaz ohartarazi genuen jaulki nahi zen zorraren zenbatekoa oso handia zela, eta, azkenean, aurrekontuan jasotakoaren heren bat jaulkiko da, ia 1.000 milioi gutxiago, hau da, 1.430 milioitik 497 milioira igaroko da. Horrek diru-sarrerak murriztea eragin du, aurreikusita zegoenarekin alderatuta.

2022eko aurrekontu proiektuaren eta likidazioaren diru-sarreraren taula (milioi €)

	2022	2022	Aldakuntza	
	(proiektua)	(itxiera aurr.)		
Erakundeen baliabideak eta konpromisoak	11.345	12.011	+666	+5,8%
Foru Aldundiak	11.004	11.547	+544	+4,9%
Finantza-harremanak Espainiako sektore publikoarekin	83	280	+197	+239%
Europar Batasunarekiko finantza-harremanak	259	182	-76	-29%
Bestelakoak (baliabide propioak)	333	260	-73	-22%
Zor publikoa	1.430	497	-933	-65%
GUZTIRA BEM gabe	13.108	12.767	-341	-2,6%

Gainera, Berreskuratze eta Erresilientzia Mekanismitik datozen partidak sartu dira, 391 milioiokoak.

Berreskuratze eta Erresilientzia Mekanismoa	0	391	+391
---	---	-----	------

Iturria: ELAren Azterketa Bulegoak eginda 2022ko aurrekontu-proiektuan eta 2022ko aurrekontuen likidazioan oinarrituta

• **Gastuak**

2022ko aurrekontuaren gastua gauzatzeari dagokionez, ikusten dugu gastuaren itxiera aurreikuspena aurrekontuan ezarritakoa baino handiagoa dela. 2022rako proiektuak 13.108 milioi euroko guztizko gastua jasotzen zuen, eta aurreikusitako itxiera-zifra 13.636 milioiokoa da BEM gabe; horrek esan nahi du aurrekontuan aurreikusitakoa baino 528 milioi gehiago gastatuko direla (+%4).

Sekzioen araberrako azterketari dagokionez, gehikuntzak Lana eta Enplegua atalean zentratzen dira gehienbat; zehazki, 150 milioi gehiago daude. Hezkuntza eta osasuna ere igotzea espera da, % 4,3 eta % 10,9, hurrenez hurren. Hala ere, berdintasunean, justizian eta gizarte-politikan, zenbatekoak % 3,6 murriztuko dira.

Aurrekontua eta gastuen itxieraren aurreikuspena 2022 (milioi €)

	Aurrekontua	Itxiera aurreikuspena	Aldakuntza
Hezkuntza	3.235	3.375	+4,3%
Osasuna	4.382	4.860	+10,9%
Lana eta enplegua	936	1.086	+16,1%
Berdintasuna, Justizia eta Politika Sozialak	535	515	-3,6%
Besteak	4.020	4.092	+1,8%
GUZTIRA BEM gabe	13.108	13.636	+4%

Iturria: 2022ko aurrekontuen proiektua eta 2022ko aurrekontuaren itxiera aurreikuspena

Berreskuratze eta Erresilientzia Mekanismitik 292 milioi euro aurreikusi dira.

Berreskuratze eta Erresilientzia Mekanismoa	0	292	+292
---	---	-----	------

Aurreikuspenen arabera, zor jaulkipenik gabe, Eusko Jaurlaritzak % 10eko defizitarekin amaituko luke urtea. Baina zorraren jaulkipenari esker, 2022. urtea % 6,4ko defizit txikiagoarekin itxiko da, zehazki. Hori gertatzen da Urkulluren gobernuak zerga-erreformari uko egin diolako, gero azalduko dugun moduan.

4. 2023KO AURREKONTU PROIEKTUAREN BALORAZIOA

4.1. Baikortasun handiegia aurreikuspen makroekonomikoetan

Ziurgabetasuneko testuinguru honetan, zaila da datozen hilabeteetan gertatuko dena aurreratzea. Hala ere, badira erakunde guztiak partekatzen dituzten joera batzuk. BPGri dagokionez, 2021etik egin diren aurreikuspen guztiak beherantz berrikusi dira. Aurtengo iraileko egoera eta joan den abendukoa oso desberdinak dira. Europako Batzordearen udazkeneko azken txostenaren arabera, Euroguneko BPGa % 3,3ko hazkundearekin amaituko da urtea, baina ekonomia moteldu egingo da 2023an % 0,3raino. 2024rako hazkunde apur bat handiagoa espero da, % 1,5ekoa.

Aurrekontuak egiterakoan, ezinbestekoa da egoera makro-ekonomikoaren azterketa zorrotza eta zuhurra egitea, unean uneko egoerari erantzun behar baitiote. Aurreko urtean gertatu zen bezala, Ekonomia eta Ogasun Sailak egoera ekonomiko baikorra erakusten du berriro, datorren urterako atzeraldi posible bati buruz hitz egiten hasi diren beste erakunde batzuekin alderatuz gero.

Eusko Jaurlaritzak % 4,2ko hazkundera aurreikusten du 2022rako, eta % 2,1ekoa 2023rako. Enpleguari dagokionez, desenplegu-tasa % 8,8tik % 8,3ra jaitea aurreikusten du datorren urterako. Aurreikuspen horien aurrean, Erantzukizun Fiskaleko Agintaritzak Independentetia (AIReF gaztelaniaz) ohartarazi du Eusko Jaurlaritzak egindako aurreikuspenak baikorregiak direla. AIReF-ek urte honetarako % 3,9ko hazkundera aurreikusten du, eta % 1,5ekoa hurrengo urterako. Garrantzitsua da aurreikuspen horiek kontuan hartzea, hazkunde ekonomikoak eragin zuzena baitu enplegua sortzeko edo suntsitzeko orduan.

Bereziki kezkarriak dira Industriako eta Energiako BPGaren egoera (industria eta hari lotutako zerbitzuak EAEko BPGren % 40 eta % 50 inguru dira), % 4,2tik (2022ko martxoko aurreikuspenak) % 0,2ra igaro baita (2022ko iraileko aurreikuspena). Gutxi gorabehera, enplegua sortu ohi da BPG % 1 eta % 1,5 inguru hazita. Horrek esan nahi du aurreikuspen horiek berresten badira, 2023ko lehen hiruhilekoan ez bada, bigarren hiruhilekoan argi eta garbi suntsituko dela enplegua Industrian eta horri lotutako zerbitzuetan.

Horri inflazioaren arazoa gehitu behar zaio. Elikagaiak, elektrizitatea, energia edo garraioa bezalako oinarrizko produktu eta zerbitzuen prezioen igoerak eta soldatak ez eguneratzeak erosteko ahalmenaren galera nabarmena eragin dute, eta 2023an ere horrela jarraitzea aurreikusten da. 2022rako BPGren deflaktorearekin % 4,2koa eta datorren urterako % 3koa, gastu publikoaren igoerak ez ditu inflazioaren ondorioak konpentsatuko.

Beste erakunde batzuen aurreikuspen zuhurragoak ikusita eta gai hauek eragiten duten ziurgabetasuna ikusita, Eusko Jaurlaritzak aurtun % 4,2ko hazkundea eta 2022. urterako % 2,1eko hazkundea aurreikusten jarraituko du, desbideratze horiek ondorioak izan ditzaketelarik datorren urteko aurrekontu-proiektuaren exekuzioaren doikuntzan.

4.2. Berrito zorrera jotzen duen diru-sarreraren politika, soberakin handia dagoen arren

Eusko Jaurlaritzak argi utzi du bere jarrera diru-sarreraren politikari dagokionez. Ikusi ahal izan dugunez, 2020an, 2021ean eta 2022an nahiago izan zuen zorpetu erreforma fiskal bat egin baino. 2023ko aurrekontua ere ildo beretik doa, ez da diru-sarrerak handitzeko erreformarik planteatzen, eta berriro ere zorra jaulkitzera jotzen du diru-sarreraren zati handi bat lortzeko. Politika horrek, behin baino gehiagotan adierazi dugun bezala, aparteko kostua dakar diru-kutxa publikoentzat, zorrak sortzen dituen interesak ordaindu behar direlako.

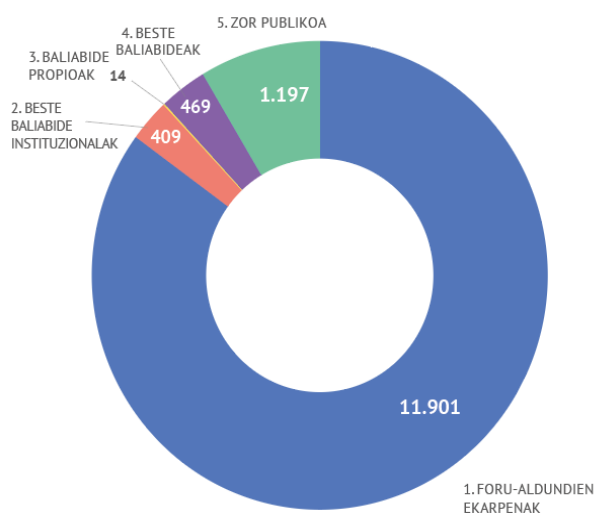
Eusko Jaurlaritzaren 2023rako diru-sarreraren aurrekontua 13.990 milioi eurora igo da, hau da, 2022ko itxiera-aurreikuspena baino 1.223 milioi gehiago, termino erlatiboetan % 9,6ko igoera. Ekarpenerik handiena Foru Aldundietatik etorriko da, zehazki % 85,1, kopuru nominaletan 11.901 milioi euro. Ekarpenerik horiek % 3,1 igo dira 2022aren aldean, ogasunen diru-bilketaren igoeragatik. Bigarren atalean adierazi dugun bezala (likidazioaren balorazioa), 2021eko abenduaren 31n erabilgarri zegoen diruzaintzako gerakinean 1.877 milioi euro zeuden, eta 355 milioi baino ez dira hartzen 2023ko aurrekontuetan sartzeko, baliabide propioen atalean sartuta dagoena.

Zorraren jaulkipenak gora egin du berriro eta 1.197 milioi eurotan kokatu da, hau da, diru-sarreraren aurrekontuaren % 8,4, 2022ko itxiera-aurreikuspenarekiko % 141eko igoera. Oraingo honetan, aurreko urteetako gauza bera errepikatu da. 2021ean eta 2022an espero zena baino askoz gehiago bildu da Aldundietatik eta beste erakunde baliabideetatik, eta horrek zorraren jaulkipena murriztea ekarri du.

**Eusko Jaurlaritzaren diru-sarrerak, 2022 eta 2023 urteen arteko alderaketa
(milioi eurotan)**

	2022 (itxiera aurr.)	2023 (aurrekontua)	Aldakuntza	
Erakundeen baliabideak eta konpromisoak	12.011	12.309	299	2,5%
Foru Aldundiak	11.547	11.901	354	3,1%
Finantza-harremanak Espainiako sektore publikoarekin	280	316	36	12,6%
Finantza-harremanak Europar Batasunarekin	182	93	-89	-49,2%
Bestelakoak (baliabide propioak)	260	483	+223	+86,2%
Zor publikoa	497	1.197	+700	+141,1%
GUZTIRA BEM gabe	12.767	13.990	+1.223	+9,6%

Eusko Jaurlaritzaren sarrerak BEM gabe

Iturria: Eusko Jaurlaritzaren aurrekontu-proiektua 2023

Berreskuratze eta Erresilientzia Mekanismitik datozen partidei dagokionez, diru-sarrerak murriztu egingo dira. 2022 urtearekin alderatuta, aurreikusten denaren laurden batera murrizten dira, 2022ko itxiera aurreikuspenak 391 milioi euro zenbatzen ditu eta 2023ko aurrekontu-proiektuak (lehen aldiz biltzen ditu funts horiek diru-sarreraren atalean) 104 milioiko guztizko zenbatekoa aipatzen du. Zifra horri gehitu beharko litzaioke 2022an erabili gabeko funts-gerakin bat, 156 milioikoa, horrela 260 milioi izango dira guztira.

Berreskuratze eta Erresilientzia Mekanismoa	391	104	-73,4%
BEM gerakina	0	156	

4.3. Ez da historiako aurrekonturik hedakorrena

2023ko aurrekontu proiektua inoizko hedakorrena bezala iragarri da. 14.251 milioi eurokoa guztira, hau da, 322 milioi euro inguruko igoera (+%2,3) 2022ko itxiera aurreikuspenarekin alderatuz gero. Berreskuratze eta Erresilientzia Mekanismotik datozen funtsak (260 milioi guztira) kenduz, guztira 13.991 milioi euroko aurrekontua geratzen da.

Gainera, bi partida deskontatu behar dira Eusko Jaurlaritzaren aurrekontu operatiboa ezagutzeko, hau da, benetako ahalmen ekonomikoa:

- Alde batetik, zorra ordaintzeko partida (990 milioi euro).
- Bestetik, obrak aurreratzeari dagozkionak, horien gastua etorkizunean Espainiako Gobernuak bere gain hartuko duena (guztira 135 milioi AHTrako eta Hegoaldeko Trenbide Saihesbiderako).

Partida horiek kenduta, Jaurlaritzak 12.865 milioi euroko aurrekontu operatiboa izango du bere sailerako, 2022ko itxierako aurrekontua baino 155 milioi gehiago, hau da, % 1,2ko gehikuntza. Garrantzitsua da kopuru horiek ezagutzea, Eusko Jaurlaritzak % 8,7ko hazkundeaz hitz egiten baitu. Hala ere, alderaketa hori 2022. eta 2023. urteetako aurrekontuei buruzkoa da, eta ez da kontuan hartzen horien exekuzioa. Aurreko ataletan ikusi dugun bezala, gauza bat da auresuposatzen dena, eta beste bat oso desberdina gauzatzen dena.

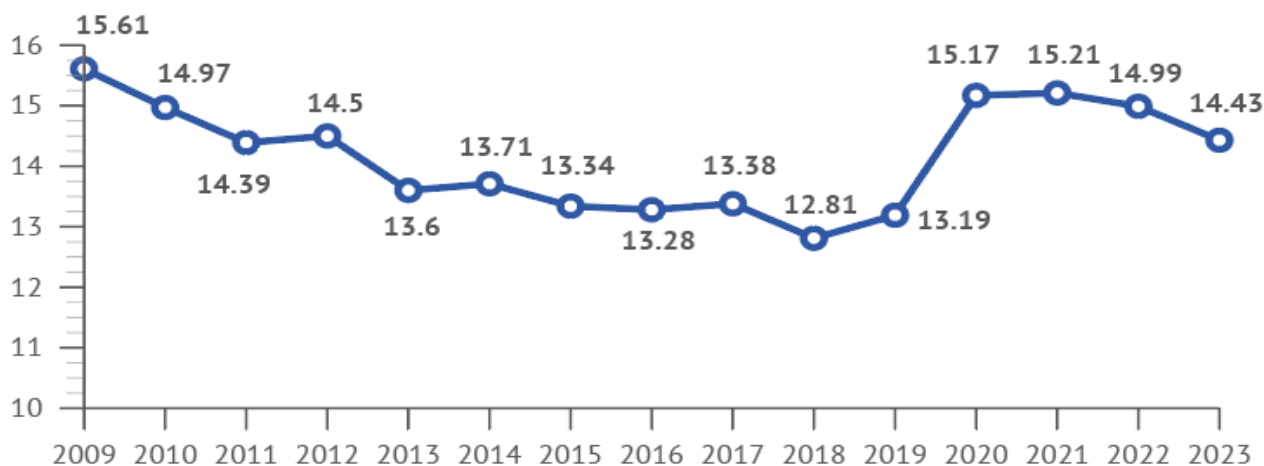
Eusko Jaurlaritzaren aurreikuspen itxiera eta aurrekontu-proiektua (milioi eurotan)

	2022 (aurreik.)	2023 (proiektua)	Aldakuntza	
Aurrekontu osoa	13.929	14.251	322	+2,3%
(-) BEM	292	260		
GUZTIRA BEM gabe	13.636	13.991	354	+2,6%
(-) AHT aurrerakina	48	135		
(-) Zor publikoa	878	989		
(=) GUZTIRA AHT eta zor publiko gabe	12.711	12.865	155	+1,2%

Iturria: Eusko Jaurlaritzaren 2023ko aurrekontu proiektua

Aurrekontuak historiako hedakorrenak direla dioen mitoa desmuntatzeko beste modu bat ekonomian duten pisuarekin alderatzea da. Logikoa da aurrekontuak urteek aurrera egin ahala handitzea, BPGa ere handitu ahala. Aurrekontu bat benetan hedakorra izan dadin, gastu publikoaren eta BPGaren arteko proportzioa handitu egin beharko litzateke. Hala ere, hurrengo grafikoan ikus dezakegun bezala, hori ez da horrela; 2023ko aurrekontuaren pisua (BPGaren % 14,4) 2021ekoa (% 15,2) eta 2022ko itxiera-aurreikuspena (% 15,3) baino txikiagoa da, eta 2009ko mailaren azpitik ere badago (% 15,6).

Aurrekontuaren pisuaren bilakaera BPGarekiko (%)

Iturria: ELAren Azterketa Bulegoak eginda 2023eko aurrekontu-proiektuko eta Eustateko datuekin

Halaber, behin eta berriz esaten da aurrekontuaren % 75 gastu sozialera bideratuko dela. Azaldu beharra dago Eusko Jaurlaritzaren eskumen gehienak horretara bideratuta daudela, gizarte-gastura, hain zuzen ere. Horregatik, normala da aurrekontuaren zatirik handiena osasungintzara, hezkuntzara, gizarte-prestazioetara eta abarretara bideratzea.

Aurrekontuak aurkezteko orduan Eusko Jaurlaritzak duen beste ahalegin nagusietako bat inbertsioen pisua goraiatzeko da. 1.800 milioi euro baino gehiago bideratu nahi dira proiektuaren arlo guztietako inbertsio publikora, hau da, aurreko urtean baino % 15 gehiago. I+Gko inbertsioa nabarmentzen da batez ere, 658 milioirekin. Hala ere, gauza bat da aurreikusitako dena eta beste bat gauzatzen dena. Izan ere, 2022ko urrian, 2022ko aurrekontuan aurreikusitako inbertsio errealeen % 23 bakarrik gauzatu ziren. Gauza bera gertatu zen 2021ean, urte horretako abenduan inbertsioen % 40 baino gehiago ez baitziren gauzatu. Inbertsioetan 1.800 milioi horiek exekutatzeko diren ala propaganda hutsa den ikusi beharko da. Gainera, kontuan izan behar da inbertsio horien zati bat AHTr dagozkionak direla.

Pertsonal-gastuaren gaia ere kontuan hartu behar da. Eusko Jaurlaritzaren proposamena Estatuko Gobernuak aurkeztutakoaren berdina da. Beste behin ere, Eusko Jaurlaritzak uko egiten dio Espainiako Gobernuaren Ordezkariordeztza gisa jarduteko arlo horretan duen eskumenari, eta 2023rako % 2,5eko soldata-igoera proposatzen du. Proposamen hori KPIaren itxiera % 8 inguruan egongo denean egiten da. Horrek erosteko ahalmenaren % 5tik gorako galera ekarriko luke 2023rako, eta gehitu behar zaio gaur egun galduta dagoen % 16. Azken hamarkadan metatutako galera % 20tik gorakoa izango litzateke.

Gainera, Eusko Jaurlaritzak ezartzen duen igoerak eragin zuzena du gero hitzarmen kolektiboak negoziatzeko orduan, eta langile guztiei eragiten die.

4.4. Osasun-gastuak behera egin du 2022ko itxieraren aldean

Osasun Sailak 4.627 milioi euroko aurrekontua izango du 2023rako (BEMaren 12 milioiak kenduta), hau da, 2022. urtea ixteko aurreikuspena baino 233 milioi euro gutxiago. Azpiazuk arlo horretan % 6ko igoeraz hitz egiten duenean, aurreko urteko aurrekontuarekin alderatzen du. 2022an gastatzea aurreikusita dagoenarekin alderatuz gero, Osasuneko aurrekontua % 4,8 murriztu dela ikusiko dugu.

Osakidetzak lehendik ere bazeuden egiturazko arazoak pairatzen jarraitzen du, pandemiaren ondoren larriagotu direnak. Lehen mailako arretaren egoera oso kezagarria da, eta erabiltzaileek ez dute kalitatezko arretarik jasotzen, telefono-hitzorduei lehentasuna ematen diete aurrez-aurreko arretaren gainetik, edo itxaron-zerrenda luzeak izaten dituzte arreta jaso ahal izateko. Horri gehitu behar zaizkio Osakidetzan aldi baterako kontratuak dituzten langileen ratio handia (% 50 baino gehiago), lan-karga handitzea langileak murrizten ari diren bitartean edo zerbitzuaren kalitatea kaltetzen duten kontratu mistoen eskaintza. Osakidetzaren esanetan, erakunde publikoak dituen arazo guztien jatorria maila guztietako profesionalen falta da, bereziki fakultatiboak, baina baita erizainak ere. ELAk urteak daramatza benetako arazoa eskaintzen diren lan-baldintzak direla salatzen.

Baliabide falta hori agerikoa da Osasun Sailak BPGren gainean duen pisua aztertzean. Osasun-gastua BPGren % 5,19 izatea espero da, 2022ko aurrekontua eta itxiera-aurreikuspena baino balio txikiagoa (% 5,32 eta % 5,63, hurrenez hurren). Osasunaren egitura-arazoak gorabehera, osasun-arloko gastu publikoaren ahalegina duela 10 urtekoaren oso antzekoa da, non % 5ren gainetik kokatzen zen.

Gastua osasunean (milioi eurotan)

	2022 (aurrekontua)	2022 (itxiera aurr.)	2023 (aurrekontua BEM gabe)
Milioi €	4.183	4.860	4.627
Osasunaren pisua/BPG	5,32%	5,73%	%5,19

Iturria: Eusko Jaurlaritzaren 2023ko aurrekontu-proiektua eta Eustat

4.5. Igoera minimoa hezkuntzan

Hezkuntza Saila bigarrena da garrantziari dagokionez, 2023rako 3.407 milioi euroko guztizko zenbatekoarekin (BEMaren 70 milioi euro kenduta), 2022ko itxiera-aurreikuspena baino 32 milioi gehiago. Hori kontuan hartuta, aurrekontuaren igoera % 1ekoa baino ez litzateke izango.

Zuzkidurak gora egin duen arren, BPGrekiko pisuak behera egin du aurreko urtearekiko. Urte honen amaieran hezkuntzaren pisua aberastasunaren % 3,98 izatea aurreikusten da, baina ehuneko hori % 3,82ra jaisten da 2023an. Urteen arteko aldaketa horiek, ordea, ez dute azken hamarkadako joera aldatzen, Hezkuntza Sailak BPGren gainean izan duen pisua % 4 inguruan edo behetik kokatu da beti, eta Europako beste herrialde batzuekin alderatuta oso azpitik daude.

Gastua Hezkuntzan (milioi eurotan)

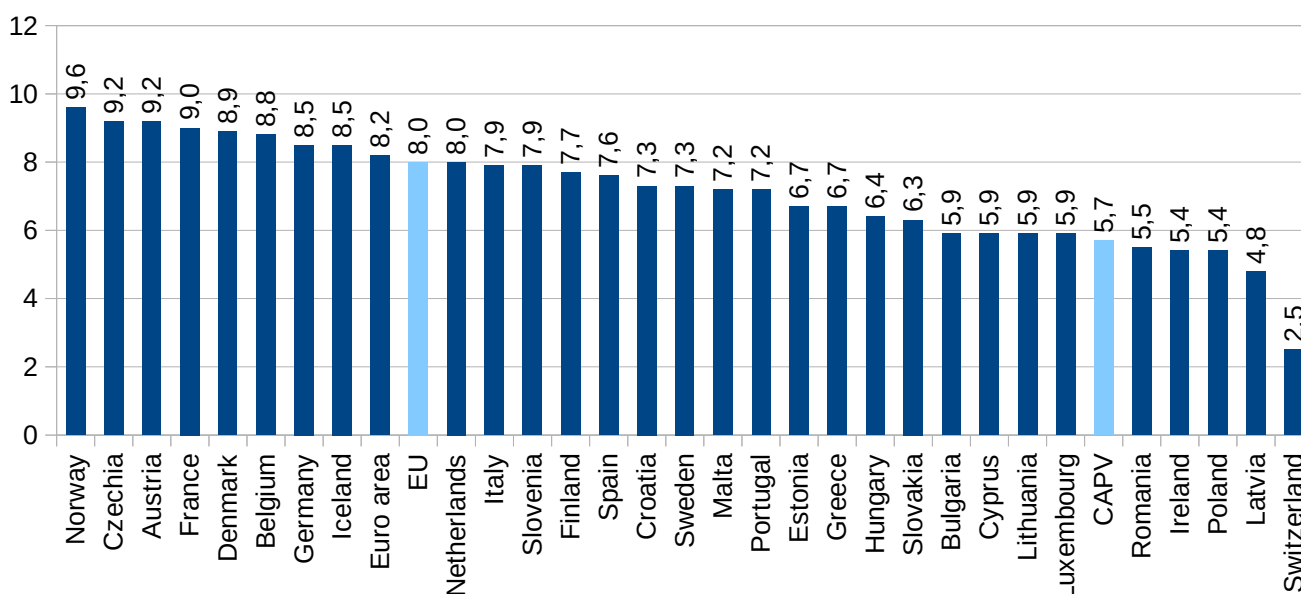
	2022 (aurrekontua)	2022 (itxiera aurr.)	2023 (aurreikuspena)
Mllioi €	3.235	3.375	3.407
Hezkuntzaren pisua/BPG	3,86%	3,98%	3,82%

Iturria: Eusko Jaurlaritzaren 2023ko aurrekontu-proiektua eta Eustat

4.6. Osasunaren eta hezkuntzaren arloan Europako azken postuetan

Aurrekontuko bi partida nagusiek (osasuna eta hezkuntza) duten gastu eskasa ikusteko, beharrezkoa da Europako herrialdeekin alderatzea. Eurostaten eskura dauden 2020ko azken datuen arabera, EAEko osasun-gastua BPGren % 5,7koa izan zen, eta Europako batez bestekoa, berriz, % 8koa, bi puntu baino gehiago. Beste ekonomia batzuekin alderatuz gero, aldea askoz handiagoa da. Italian % 7,9koa izan zen ratioa, Alemanian % 8,5koa, Frantzian % 9koa eta Norvegian % 9,6koa.

Gastu publikoa osasunean (% BPG). EB-27, 2020

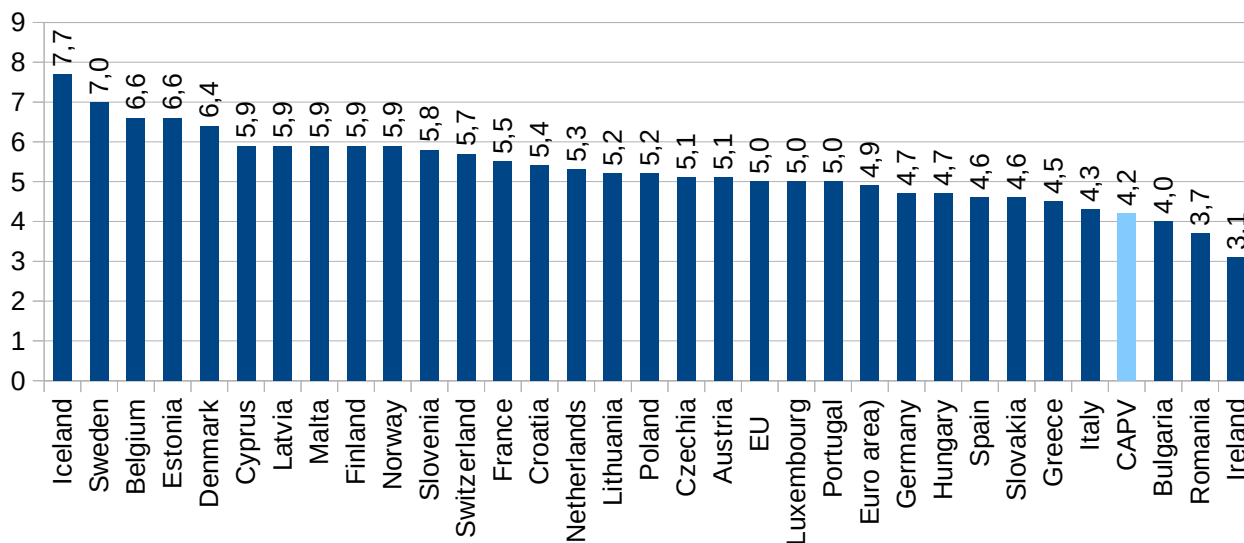

Iturria: ELAren Azterketa Bulegoak egina, 2023ko Eusko Jaurlaritzaren aurrekontu-proiektuaren, Eurostaten eta Eustaten datuak oinarri hartuta

Europako batez bestekoarekiko bi puntu gehiagoko alde horrek 2023ko aurrekontuan 2.050 milioi euroko igoera ekarriko luke, eta horrek osasun arloko aurrekontua % 44 baino gehiago handituko luke. Alde hori askoz handiagoa izango litzateke Alemania edo Frantzia bezalako herrialdeekin alderatuz gero (2.500 eta 3.200 milioi euro gehiago, hurrenez hurren). Datu horiek erakusten dute oso urrun gaudela beste ekonomia aurreratu batzuetatik, eta osasunera bideratzen diren baliabideak, are gehiago bizi izan dugun egoeraren ondoren, oso eskasak direla.

Hezkuntzako gastua modu berean aztertzen badugu, ondorioak berdinak dira. 2020an, hezkuntzak BPGrekiko duen pisua % 4,24koa izan zen EAEn, eta Europako batez bestekoa, berriz, % 5ekoa. Ratioa Bulgarian, Errumanian eta Irlandan bakarrik izan zen okerragoa. Beste herrialde batzuetan, hala nola Frantzia, % 5,5ekoa izan zen; Belgikan, % 6,6koa; eta Islandian, handiena, % 7,7koa.

Gastu publikoa hezkuntzan (% BPG). EB-27, 2020

Iturria: ELAren Azterketa Bulegoak egina, 2023ko Eusko Jaurlaritzaren aurrekontu-proiektuaren, Eurostaten eta Eustaten datuak oinarri hartuta

Europako batez bestekoarekiko aldeak 677 milioi euro gehiago bideratuko litzuzke Hezkuntzara, 2023rako aurreikusitakoa baino % 20 gehiago. Ikus daitekeenez, bi aurrekontu-partida nagusiak, osasuna eta hezkuntza, gutxietsita daude inguruko beste herrialde batzuekin alderatuz gero; izan ere, aurrekontuaren bi partida nagusiak Europako batez bestekoarekin berdinduko bagenitu, aurrekontua 2.700 milioi euro baino gehiago handitu beharko litzateke.

4.7. Etxebizitza aurrekontu ez-nahikoa

2023. urterako Etxebizitzara bideratutako aurrekontuak 184 milioi euroko zuzkidura du, 2022. urtea ixteko aurreikuspenaren ia kopuru bera. ELArentzat, etxebizitzaren arazoa gai zentrala da, baina euskal erakundeek ez diote merezi duen garrantzia ematen.

Biztanleriaren zati handi batek etxebizitza duin bat eskuratzeko premia larria duen bitartean, 2023rako aurrekontuak zuzkidura txikia izaten jarraitzen du, BPGarekiko duen pisuarekin ikusten dugun moduan. Etxebizitza bezalako eskubide unibertsal batek ia ez du lekurik proiektuan.

Etxebizitzarako aurrekontu zuzkidura (milioi euro)

	2022 (aurrekontua)	2022 (itxiera aurr.)	2023 (aurrekontua)
Milioi €	170,7	184	184,1
Pisua etxeb./BPG	% 0,2	% 0,21	% 0,21

Iturria: Eusko Jaurlaritzaren 2023ko Aurrekontu Proiektua

4.8. Beste behin ere, murrizketak gizarte-prestazioetan

2023. urterako Diru-sarrerak Bermatzeko Errentaren (DBE) 312 milioi euroko zuzkidura aurreikusten da, aurreko urtean baino 33 milioi gutxiago. Murrizketa hori Bizitzeko Gutxieneko Diru-sarrera aurrekontuan sartzeagatik gertatu da, 173 milioiko zenbatekoarekin.

Azken aste hauetan akordioa lortu dute Eusko Jaurlaritzak eta Elkarrekin Podemosek DSBEa erreformatzeko, eta DSBEa % 10 igotzea nahi dute. Erreforma gauzatu arte, aurrekontuek % 8,5eko eguneratzea proposatu dute. Hala ere, aurreko urteetan gertatu zen bezala, 2008an onartutako Legea urratzen jarraitzen da; horren arabera, Diru-sarrerak Bermatzeko Errenta Lanbide arteko Gutxieneko Soldataren (LGS) % 88koa izan behar da, eta % 100ekoa pentsiodunen kasuan.

Aurrekontu-proiektuan aurreikusitako igoerarekin, DSBE orokorraren zenbatekoa 800 eurotik beherakoa izango litzateke, 2008ko Legeari legezkiokkeen 1.026,7 euroen ordez. Lege hori ez da aldatu, eta, beraz, urtero Eusko Jaurlaritzaren aurrekontuak erabiltzen dira DSBEaren zenbatekoan murrizketa handia aplikatzen jarraitzeko. Diru-sarrerak bermatzeko errentan ia 230 euroko murrizketa egongo litzateke. Pentsiodunen kasuan, DSBEaren zenbatekoa 905 eurokoa izango litzateke, eta 2008ko Legearen arabera, berriz, 1.166,7 euro inguru, hau da, 275 euro gehiago egokituko litzazkieke. DSBEren zuzkidura murriztu beharrean, BGD sartzeagatik, dirua inbertitu beharko litzateke prestazioaren zenbatekoa handitzeko 2008ko legean ezartzen den bezala.

DSBEren zenbatekoa 2023. Bakarrik bizi diren pertsonak

	Aurrekontua 2023	2008ko legea	Murrizketa
DSBE orokorra	799	1.026,7	-227,7 euro
DSBE pentsionistak	905,4	1.166,7	-261,3 euro

Alokairurako prestazio ekonomikoei dagokienez, iaz 25 euro igo ziren, 10 urtez izoztuta egon ondoren. 2023rako beste 25 euroko igoera bat aurreikusten da hilean (gutxi gorabehera KPlaren igoerari dagokiona), bai Etxebizitzako Gastuetarako Prestazio Osagarrian (EPO), bai Etxebizitzarako Prestazio Ekonomikoan (EPE), eta 300 eurokoa izango da. Etxebizitzako Gastuetarako Prestazio Osagarria etxebizitza-gastuak ordaintzeko laguntza behar duten DSBEaren hartzaileei ordaintzen zaie, eta EPEa, berriz, alokairu sozialeko erregimeneko etxebizitza bat eskuratzeko eskubidea duten baina, etxebizitza sozialen eskaintza txikia dela-eta, prestazio hori jasotzen duten pertsonen, 2015eko Etxebizitzaren Legean jasotzen denaren arabera. Zenbatekoa handitu arren, zenbateko hori 2010ean EPOagatik ordaintzen ziren hileko 320 euroen azpitik dago, azken 12 urteetan prezioen igoera handia izan den arren.

Gaztelagun prestazioari dagokionez, gazteen alokairurako laguntzaren zenbatekoa aurrekoen maila berekoa izango da. Hala ere, nahiz eta gora egin duen, prestazio horien zenbatekoa ez da nahikoa merkatu libreko alokairu bat ordaintzeko (EAEko batez bestekoa 1.000 eurotik gorakoa da), ezta alokairu sozialeko erregimeneko etxebizitza bat ordaintzeko ere, batez besteko errenta 350 eurotik gorakoa baita.

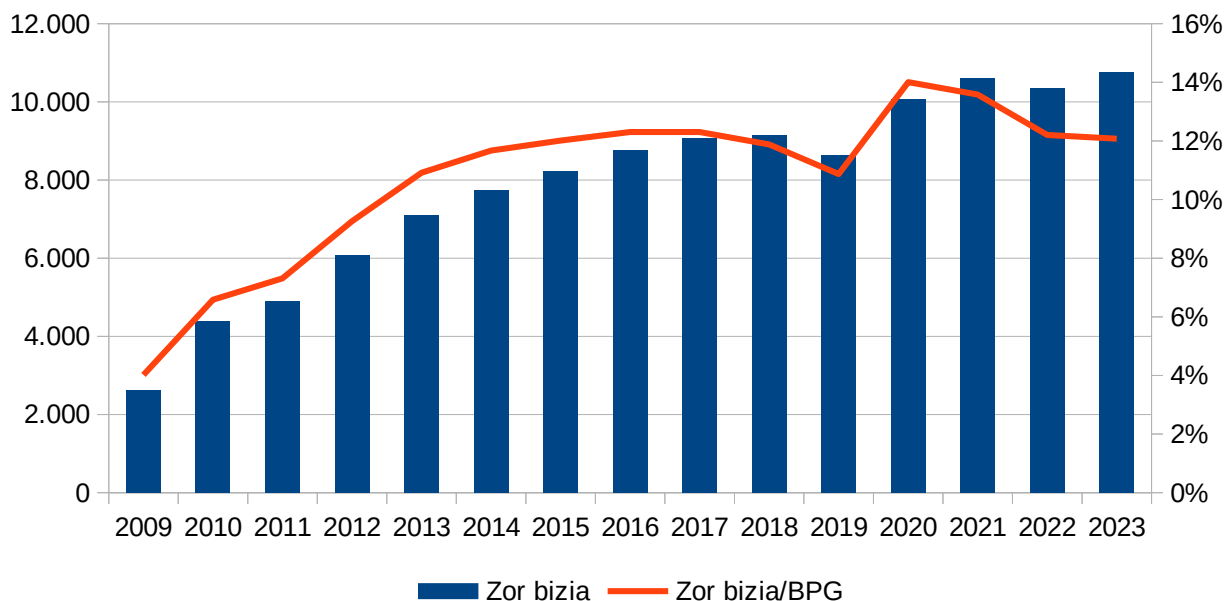
Gizarte Larrialdietarako Laguntzetarako (GLL) aurrekontu-zuzkidurari dagokionez, iaz bezala mantendu da, 41,5 milioi eurekin. Gogoratu behar da laguntza horrek ez dakarrela eskubiderik, eta aurrekontu-zuzkidura agortzen denean, hartzaileek prestazio hori jasotzeari uzten diotela.

4.9. Zorrera bideratutako ordainketaren handitzea eta gehienekotan jarraitzen duen zor bizia

990 milioi euroko aurrekontua ezarri da 2023an zorra ordaintzeko, hau da, aurrekontuaren %7,1a (BEM eta AHTrik gabe). Horrela, zorraren ordainketa 111 milioi haziko da 2022ko itxiera-aurreikuspenarekin alderatuta. Horrek % 12,7ko igoera dakar, eta, beraz, gehien hazi den partidetakoa bat da. Osasunean, aipatu bezala, partida murriztu da eta hezkuntzan % 3 baino ez da handitu. Zenbateko horretatik, 778 milioi zorraren amortizazioari dagozkio, eta 212 milioi, berriz, interesen ordainketari.

Ikus daitekeenez, zorra ordaintzera bideratutako igoera gorabehera, zor bizia igo egingo da 2023an. 2022an, 246 milioi murriztea espero da, 10.348 milioira iritsiz, hau da, BPGaren % 12,2ra. Hala ere, 2023rako espero da zor bizia 10.768 milioi euroraino handitzea, hau da, 419 milioiko igoera, nahiz eta egia den zor/BPG ratioa mantendu egingo dela, BPG nominalaren igoerari esker.

Zor biziaren bilakaera balio absolutuetan (milioi eurotan) eta zorra/BPG ratioa

Iturria: ELAko Azterketa Bulegoak eginda Eusko Jaurlaritzaren 2023ko aurrekontu proiektuko datuekin

5. ONDORIOAK

Ikusi ahal izan dugunez, Eusko Jaurlaritzaren 2023rako aurrekontu-proiektuak aurreko urteetako proiektuen ildoari jarraitzen dio. Propaganda handia, baina egia esateko, kontuek aldaketa gutxi erakusten dituzte. Ez pandemia, ez inflazio-krisia, ez dirudi nahikoak direnik Eusko Jaurlaritzak gastu publiko hedakorra garatzeko. Gastu publikoa handitzeko diru-sarrerara nahikoak izan arren, nahiago du ez egin eta 2021eko kontabilitate-urtea superabitarekin amaitu.

Langileria pobretze-prozesu orokor batean dago, prezio altuak eta soldatak ez eguneratzea direla eta. Horregatik, 2023rako aurrekontuek garrantzi handia hartzen dute, pertsona ahulენტzat ezkutu izan beharko luketelako, kalitatezko zerbitzu publikoak bermatu beharko lituzketelako eta ongizatean, trantsizio ekosozialean eta kalitatezko enpleguan lagundu beharko luketelako.

2021ean izandako diru-sarrerara publikoak espero zirenak baino askoz handiagoak izan ziren. Foru Aldundien ekarpenak eta Espainiako eta Europako transferentziak kontuan hartuta, Eusko Jaurlaritzak 2.200 milioi euro baino gehiagoko diru-sarrerak izan zituen. Hala ere, diru-sarrera horiek ez ziren aprobetxatu gastu publikoa handitzeko; aurreikusita zegoen zorraren erdia jaulkitzeko erabili ziren, eta 1.000 milioi baino gehiago erabili gabe geratu ziren.

2022. urtean, Foru Aldundien ekarpenak aurrekontuan jasotakoa baino 544 milioi gehiago izatea aurreikusi da. Hala ere, zorraren bidezko sarrerak 933 milioi egin du behera, aurrekontuan jasotakoaren heren bat. Horrek diru-sarrerak gutxitzea eragingo du, eta, aldi berean, gastua 529 milioi euro handitzea aurreikusten da. Horrela, % 10eko defizita izatea aurreikusten da. Hala ere, 2022. urtea ixteko aurreikuspena da, eta, beraz, 2023ko uztaile arte ez dugu jakingo kontuen azken egoera. Gainera, zerga-erreforma bati helduz gero, ez ginateke defizit-egoerez ari.

2023rako aurrekontu-proiektuak aurreko urteetako ildotik jarraitzen du, eta gastu soziala oso gutxi handituko da 2022ko itxierarekin alderatuta. Osasunean egindako gastua jaitsi egin da, eta hezkuntzan maila berberetan mantendu da. Aurrekontu-proiektuak DSBEaren zenbatekoan murrizketak aplikatzea jasotzen jarraitzen du, baita etxebizitza-politiken zuzkidura oso txikia ere. Datorren urterako, lehen aldiz sartu dira MRR funts europarrak diru-sarreraren aurrekontuan, nahiz eta azken urteak xedapen gehigarri gisa sartu diren. Hala ere, funts horien gastua aztertuta, ez dute inolako egitura-aldaketarik eragiten aurrekontuan.

Ondoriozta daiteke aurrekontu horiek kontinuitate direla, eta, gainera, aukera handia galtzen dela urte askotan murriztu diren partidetan inbertsio handiagoa egiteko. Gastu publikoa ekonomiaren motorra da, eta, alde horretatik, Eusko Jaurlaritzak pisu handiagoa izan beharko luke inbertsio publikoaren bidez; baina ez bakarrik herritarrei zerbitzua ematen dieten gaitan, baita enpresa estrategikoetan eta balio erantsi handiagoa sortzen duten enpresetan ere.

6. PROPOSAMENAK

Sektore publikoak gidatu behar du langile-klasearen pobretze orokorrari aurre geiteko prozesua, eta aurrera egin behar du eskubide sozialak (osasuna, hezkuntza, etxebizitza, gizarte-prestazioak) jasotzeko eskubide eraginkorra bermatzen, eredu-aldaketa beharrezkoa den premisatik abiatuta. Ezinbestekoa da bizi dugun krisi ekologikoari aurre egitea, eta horrek bultzada publiko handia eskatzen du egungo ekoizpen-, mugikortasun- eta kontsumo-eredua errotik eraldatzeko. Eredu aldaketa horrek lankidetzaz publiko-pribatuarekin amaitu behar du, arlo publikotik enpresa estrategikoen kontrola bere gain hartzeko edo gizartearen beharrei erantzungo dieten enpresa berriak sortzeko. Era berean, aurrekontu-politikak genero-ikuspegidun azterketa barne hartu behar du.

Egoera horren aurrean, ELAk ezinbestekotzat jotzen du neurriak hartzea, bai diru-sarreraren arloan, bai gastuen arloan:

1. Premiazko erreforma fiskala eta iruzur fiskalaren aurkako borroka

EAEko presio fiskala Europar Batasuneko batez-bestekoa baino askoz txikiagoa da. ELAk fiskalitateari buruz egindako txostenetan argi geratzen denez, hori soldataz kanpoko errentetan dagoen iruzur fiskalagatik eta errenta handiek, enpresek eta kapitalak ordaintzen dituzten zergak azken hamarkadetan onartutako erreforma fiskaletan murriztu direlako gertatu da. Presio fiskala Europako batez bestekoarekin parekatzeko, urtean biltzen direnak baino 4.640 milioi gehiago bildu beharko lirateke.

Horregatik, zergen egiturak goitik behera berrikusi eta aldatu behar dira, enpresen eta errenta handien interesak babesteko diseinatuta baitaude. Ez da gizarte-justiziarik egongo bidezko zerga-sistemarik gabe, hau da, justizia fiskala aberastasunaren birbanaketatik eta zerbitzu publikoak bermatzeko diru-bilketa nahikotik abiatuta. Horregatik, zor horren ordainketari aurre egin ahal izateko, etorkizunean murrizketarik aplikatu gabe, beharrezkoa da erreforma fiskala egitea. Erreforma horretan hainbat gai jorratu behar dira, eta ELAk neurri zehatzak proposatu zituen diru-sarrera publikoak handitzeko. Besteak beste:

1. PFEZ progresiboagoa. Zerga-tasak igotzea eta eskala aldatzea, gehieneko tasa marjinala % 60ra eramanez; kapitalaren tarifa espezifikoak kentzea. BGAEaren eta pentsio-planen zerga-ordainketa aldatzea.
2. Sozietateen gaineko zerga: mozkinen gaineko % 25eko gutxieneko tasa efektiboa ezartzea, kenkariak eta pizgarriak ezabatzea eta 2021eko sozietateen gaineko zergaren aitorpenean errekaru berezi bat ezartzea, urte horretako irabazien % 50eko gutxienekoaren baliokidea.
3. Ondarearen, aberastasunaren eta fortuna handien gaineko zerga. Berariazko errekaru bat ezartzea, progresiboa eta % 1 eta % 10 artekoa.
4. Iruzur fiskalaren aurka borrokatzeko zuzkidura handitzea

2. Arau fiskalen etendura aprobetxatzea gastu publikoa handitzeko

Aurreikusitako epeak betez, Europako Batzordeak iragarri berri du arau fiskalen erreforma bat egingo dela 2024tik aurrera. Erreforma horren helburua, funtsean, aurreko mugei eustea da, aurrekontuak handitzerakoan. Politika hori defizit eta zor handiena duten herrialdeetan aplikatuko

da bereziki, Espainiako Estatuan, adibidez. Aurrekontua dauden aukeren azpitik ezartzeko egungo politikak muga handiagoak dakartza etorkizunerako.

3. Zorraren auditoria publikoa

Erakunde guztien zor publikoaren auditoria publikoa egin behar da, modu ez-legitimoan zer zati sortu den zehazteko, zati hori ordaintzea saihestuz. Herritarrek parte hartu behar dute prozesu horretan, eta Gobernuak eskatzen zaion informazio guztia ematera behartuta egon behar da, zor hori nola sortu den zehatz-mehatz aztertu ahal izateko.

4. Osasuneko inbertsio publikoa Europako batez bestekoarekin parekatzea

Adierazi dugun bezala, Eusko Jaurlaritzak Osasunean duen aurrekontu-defizita (BPGren % 5,7) Europar Batasuneko batez bestekoarekin alderatuta (% 8) oso handia da. Osasuneko aurrekontua % 2 handitu beharko litzateke BPGarekiko datorren urtean, hau da, 1.780 milioi euro.

5. Hezkuntzako inbertsio publikoa Europako batez bestekoarekin parekatzea

Osasunean gertatzen den bezala, Hezkuntzako inbertsio publikoaren defizita handia da Europako batez bestekoaren aldean. Zehazki, aurrekontua 2023rako aurreikusitakoa baino % 20 gehiago handitu beharko litzateke, hau da, 667 milioi euroko igoera 2023ko aurrekontu-proiektuak aurkeztu dituen kopuruekin alderatuta.

6. Etxebizitza eskuratzeko eskubidea bermatzeko aurrekontua handitzea

ELAk etxebizitzari buruz egindako proposamenek atal honetako aurrekontuak BPGren % 2raino hornitzeko beharra planteatzen dute, egungo % 0,21aren aldean. Horrek aurrekontua gutxienez 1.600 milioi eurotan handitzea ekarriko luke.

7. Bizitza merezi duen bizitza izateko aukera ematen duten diru-sarrera bermatuak izatea

Lehenengo neurria EAEn DSBEaren zenbatekoan azken urteetan aplikatutako murrizketetan atzera egitea izan behar da. Behar dituzten pertsona guztientzat diru-sarrera duinak izatea justizia sozialeko elementu bat da, eta, gainera, prekariedade handieneko eta soldata baxuko egoerak saihestuko lituzke.

Gainera, ELAk izapidetzen ari den DSBEaren erreforma bertan behera uzteko eskatu du, eztabaida soziala irekitzeko. Horren abiapuntua Euskal Herriko Eskubide Sozialen Gutunak aurkeztutako Pobreziaren eta Gizarte Bazterketaren aurkako Herri Ekimen Legegilearen edukia izan beharko litzateke, 50.000 sinadura baino gehiagoren bermea izan zuena.

8. Trantsizio ekosozialerako funts publikoa

Eusko Jaurlaritzaren industria-politika enpresa handien interesari lotuta dago, klima-krisian erantzukizun handiena duten sektoreena barne. Bidezko trantsizio ekosozialak gehiengo sozialaren interesak lehenestea eskatzen du, Petronor, Iberdrola edo lobby automobilistikoa bezalako

enpresen interesen aurretik. Horregatik, ELAk trantsizio ekosozialerako funts publiko bat sortzeko beharra defendatzen du, 2.300 milioi eurokoa.

9. Aurrekontua genero-ikuspegiarekin aztertzea

Eusko Jaurlaritzaren aurrekontuetan ez dago gutxieneko genero-ikuspegi egokia duen azterketarik. ELAk eskatzen du 2023an ikuspegi horretatik azterketa zorrotza egin dadila, gizartearen parte-hartzearekin, eta Jaurlaritzak konpromisoa har dezala azterketa horren ondoriozko aurrekontu-beharrei erantzuteko.

10. Eusko Jaurlaritzako langileen lan-baldintzak gure lurraldean adostea

Euskal administrazio publikoko langileen lan-baldintzak gure lurraldean erabaki eta adostu behar dira. Horretarako, euskal sektore publikoaren negoziazio kolektiboko mahaien emaitza errespetatzeko konpromiso politikoa eta mahai horietan akordioak lortzeko borondate politikoa egon behar dira.

www.ela.eus

ELA
EUSKAL SINDIKATUA